

Innhold

Forord	5
Innledning	15
DEL I	
Tariffavtalen og dens sentrale rettsvirkninger	19
Tariffavtalen og dens sentrale rettsvirkninger	21
1 Artikkelenes opplegg	21
2 Sentrale utgangspunkter	21
2.1 Arbeidsrettens to hovedområder	21
2.2 Arbeidsrettens idégrunnlag, tariffavtalers begrunnelse ..	23
2.3 De sentrale rettskildene i den kollektive arbeidsretten ...	25
2.3.1 Arbeidstvistlovgivningen	25
2.3.2 Arbeidsrettens praksis, rettsoppfatninger, tariffavtaler	27
2.4 Grunnleggende rettigheter	28
2.5 Kort om organisasjonsbildet, tariffavtalestrukturer, avtaleterminologi	29
3 Tariffavtalebegrepet	31
3.1 Innledning	31
3.2 Partskrav	32
3.3 Avtalekrav	34
3.4 Innholdskrav	35
3.5 Skriftlighetskravet	36
4 Tariffavtalen og alminnelig kontraktsrett: ugyldighetsregler, misligholdsregler, avtaletolkning	40
4.1 Innledning	40
4.2 Ugyldighet, avtalerevisjon med videre	41
4.3 Tolkning av tariffavtaler	42
5 Tariffavtalens normative funksjon	45
5.1 Innledning	45
5.2 Noen utgangspunkter: normative virkninger, den doble konstruksjonen, individuell ettervirkning	45

5.3	Nærmere om ufravikelighetsbestemmelsens kjerne	49
5.4	Tariffplikter i relasjon til utenforstående	51
5.4.1	Innledning	51
5.4.2	Arbeidsavtaler med utenforstående	51
5.4.3	Tariffavtaler med utenforstående	52
5.4.4	Noen fellesspørsmål, terminologi og begrepsbruk	55
6	Tariffavtalens fredsfunksjon	56
6.1	Innledning	56
6.2	Fredspliktens grunnlag og begrunnelse	56
6.3	Fredspliktens rekkevidde i tariffperioden	57
6.3.1	Utgangspunkter	57
6.3.2	Arbeidskamp	57
6.3.3	Rettstvister og tariffregulerte spørsmål, fredspliktens «kjerne»	59
6.3.4	Sympatiaksjoner, politisk streik og individualrettslig opptreden	60
6.4	Fredspliktens rekkevidde ved tariffavtaleinngåelse og tariffrevisjon	63
6.4.1	Utgangspunkter	63
6.4.2	Plassoppgivelse	64
6.4.3	Melding til riksmegler	66
6.4.4	Fredspliktens varighet	66

DEL 2

Nærmere om tariffavtalens ufravikelighet og ettervirkning	69
---	----

Den alminnelige regelen om ettervirkning av tariffavtaler	71
1 Tema for artikkelen	71
2 Kort om situasjoner hvor spørsmål om individuell ettervirkning kan oppstå	72
3 Tariffavtalens normative virkning	74
3.1 Bakgrunn	74
3.2 Normativ virkning; substitusjon og utfylling	76
3.3 Den doble konstruksjonen	78
4 Den doble konstruksjonen som grunnlag for en alminnelig regel om ettervirkning av tariffavtaler	81
5 Tilsier lovens ettervirkningsregel at det ikke gjelder en alminnelig regel om ettervirkning av tariffavtaler?	88
6 Avsluttende refleksjoner	89

Ettervirkning – grunnlag, rekkevidde og betydning	91
1 Introduksjon	91
2 Nærmere om problemstillingen	92
3 Grunnlaget for ettervirkning	94
3.1 Spørsmålet	94
3.2 Normtransformasjonens betydning og nødvendighet	95
3.3 Fra normativ virkning, normtransformasjon, til ettervirkning	103
3.4 ARD 1926 s. 110 <i>Akers Mek.</i>	107
4 Hva innebærer ettervirkning?	109
4.1 To sentrale spørsmål	109
4.2 Ettervirkningens saklige rekkevidde	109
4.3 Endringsadgang	112
5 Avslutning	114
Tariffavtalens ufravikelighet og ettervirkning	116
<i>– en komparativ og rettsgenetisk undersøkelse</i>	
Forord til opprinnelig publikasjon	116
1 Innledning	116
1.1 Tema	116
1.2 Kort om spørsmålene i den pågående norske debatten	118
1.3 Tariffavtalen som avtaletype	120
1.3.1 Bakgrunn, tariffavtalens grunnformål	120
1.3.2 Problemene med innlemmelsen av tariffavtalen i rettssystemet	123
1.3.3 Tariffavtalens egenart	125
1.4 Begrepet ettervirkning	127
2 De opprinnelige diskusjonene om « <i>Unabdingbarkeit</i> » og « <i>Nachwirkung</i> » i tysk arbeidsrett	128
2.1 Oversikt	128
2.2 Den ulovfestede ettervirkningsregelen i tysk rett 1918–1933	129
2.2.1 Utgangspunkter	129
2.2.2 « <i>Nachwirkungstheorie</i> »	130
2.2.3 « <i>Nichtnachwirkungstheorie</i> »	135
2.2.4 Reichsgerichts avgjørelse 2. juli 1926	137
2.2.5 Ekskurs: ettervirkningsdebatten i Østerrike	139
2.3 Videre rettsutvikling fra 1933	139
2.4 Sammenfatning	142
3 Ufravikelighet og ettervirkning i nordisk arbeidsrett	143
3.1 Oversikt	143
3.2 Ufravikelighet – lovbaserte løsninger	143
3.3 Ufravikelighet – den danske løsningen	150
3.4 Kritikken mot den doble konstruksjonen	152

3.4.1	Problemstillingen	152
3.4.2	Bergströms kritikk og oppfatningen i svensk arbeidsrett	152
3.4.3	Betydningen for tilnærmingen i norsk arbeidsrett	154
3.5	Fra normativ virkning til ettervirkning	157
3.5.1	Ettervirkningens grunnlag og begrunnelse	157
3.5.2	Ettervirkningens rekkevidde – noen utgangspunkter	165
4	Avslutning	168
Etter hundre år var visst allting ikke glemt likevel		171
<i>– Høyesteretts dom i HR-2021-1193-A Grefsenhjemmet II</i>		
1	Innledning	171
2	Nærmere om sakens bakgrunn og problemstilling	172
3	Høyesteretts tilnærming til ettervirkningsspørsmålet	175
3.1	Formulering av sakens problemstillinger	175
3.2	Tariffavtalens karakter	176
3.3	Forståelsen av tariffavtalens normative virkning	177
3.4	Fougners kritikk av Høyesteretts tilnærming	178
3.5	Ettervirkningsspørsmålet	182
3.5.1	Formulering av problemstillingen	182
3.5.2	Betydningen av lovfestede ettervirkningsnormer	183
3.5.3	Forarbeider og rettspraksis	184
3.5.4	Reelle hensyn	188
4	Individuell ettervirkning – hva nå?	191
4.1	Ettervirkningens karakter og rekkevidde	191
4.2	Særavtaler og individuell ettervirkning	195
Tariffavtalers virkning for utenforstående arbeidstagere		199
1	Introduksjon	199
2	Nærmere om emnet og problemstillingene	201
2.1	Introduksjon. Rettsgrunnlag og opplegg	201
2.2	Ufravikelighet – terminologiske bemerkninger	201
2.3	Hvilke tariffnormer er relevante for artikkelens problemstillinger?	202
2.4	Noen avgrensninger	204
2.5	Litt om rettskildegrunnlaget	206
3	Ufravikelighetsnormenes betydning for arbeidsgiver	206
3.1	Problemstillingen og det videre løp	206
3.2	Ufravikelighetsnormene	207
3.2.1	Oversikt	207

3.2.2	Nærmere om ufravikelighetsnormen i relasjon til arbeidere uten egen tariffavtale	209
3.2.3	Tariffavtalens anvendelsesområde som begrensning for ufravikelighetsnormene	211
3.3	Sondringen mellom arbeideravtaler og funksjonæravtaler	213
3.4	Gjelder ufravikelighetsnormene også for funksjonæravtaler?	215
3.4.1	Problemstilling	215
3.4.2	Uorganiserte funksjonærer og funksjonærer uten egen tariffavtale	215
3.4.3	Utenforstående funksjonærer med egen tariffavtale	218
3.4.3.1	Problemstilling og innledende bemerkninger	218
3.4.3.2	Rettspraksis	219
3.4.3.3	Juridisk teori	222
3.4.3.4	Reelle hensyn	223
3.4.3.5	Avtalepraksis	224
3.4.3.6	Konklusjon	225
3.5	Hvilken tariffavtale skal legges til grunn der hvor det er konkurrerende tariffavtaler i virksomheten?	225
3.5.1	Problemstilling	225
3.5.2	Avtale	225
3.5.3	Tidsprioritetsmodellen	226
3.5.4	Andre modeller: tyngdepunktmodellen, spesialitetsprinsippet mv.	226
4	Arbeidsavtalen som grunnlag for bundethet	227
4.1	Innledning	227
4.2	Eksplisitt henvisning til arbeidsgivers tariffavtale	227
4.3	Eksplisitt henvisning til tariffavtale i annet skriftlig materiale	230
4.4	Skal en henvisningsklausul forstås dynamisk eller statisk?	231
4.4.1	Innledning	231
4.4.2	Dynamisk eller statisk henvisningsklausul?	231
4.4.3	Særlig om opphør av tariffavtalen	233
4.5	Tilfeller hvor det ikke foreligger en skriftlig henvisningsklausul	235
4.5.1	Problemstilling og innledende betraktninger	235
4.5.2	Høyesterettspraksis	236
4.5.3	Annen rettspraksis	239
4.5.4	Juridisk teori	240
4.5.5	En ekskurs; svensk og dansk rett	241

	4.5.6	Reelle hensyn	243
	4.5.7	Ufravikelighetsnormenes indirekte betydning	245
	4.5.8	Sammenfatning og konklusjon	246
	4.5.9	Nærmere om utfyllingsnormens innhold og rekkevidde	247
	4.5.10	Forholdet mellom utfyllingsnormen og arbeidsgivers informasjonsplikt	249
5		Betydningen av lovfestede «ekstensjonsnormer»	252
	5.1	Problemstilling og innledende bemerkninger	252
	5.2	Vilkårene for ekstensjonsadgang	255
	5.3	Ekstensjonsnormenes betydning for utenforstående arbeidstagere	257
	5.4	Særlig om konkurrerende tariffavtaler	260
	5.5	Arbeidsreglement etter aml. §§ 14-16 flg.	261
	5.6	Sammenfatning	263
6		Særlig om utenforstående arbeidstagere i offentlig sektor	263
	6.1	Innledning og problemstilling	263
	6.2	Likebehandlingsnormenes betydning for tariffpartenes autonomi	264
	6.3	Likebehandlingsnormenes betydning for utenforstående arbeidstagere	265
	6.3.1	Lik behandling av tariffbundne og utenforstående arbeidstagere	265
	6.3.2	Nærmere om lønnsbetingelser	266
	6.4	Konsekvenser av brudd på likebehandlingsnormene	268
	6.5	Sammenfatning	270
7		Avslutning	270
	7.1	Konklusjon	270
	7.2	Avsluttende betraktninger	271

DEL 3

	Nærmere om tariffavtalens fredsplikt	273
--	--------------------------------------	-----

	Fredsplikten i tarifforhold	275
--	------------------------------------	-----

1	Innledning	275
2	Fredspliktens grunnlag og begrunnelse	276
3	Fredspliktens personelle rekkevidde	278
	3.1 Alminnelige regler om binding	278
	3.2 Aksessorisk fredsplikt	279
4	Fredspliktens saklige rekkevidde	280
	4.1 Innledning	280

4.2	Fredspliktens objektive side	281
4.2.1	Utgangspunkter	281
4.2.2	Streik, lockout, blokade	282
4.2.3	Annen arbeidskamp	283
4.2.4	Begrunnelse for fredspliktens vidtrekkende objektive side	284
4.3	Tariffregulerte spørsmål	284
4.4	Rettstvistspørsmål	286
4.5	Sympatiaksjoner	289
4.6	Politisk streik, demonstrasjonsaksjon	291
4.7	Individualrettslig opptreden	294
5	Fredspliktens tidsmessige rekkevidde	296
6	Rettsutviklingen på fredspliktens område	298
	Riksmeglers inngrepskompetanse i arbeidskonflikter	300
	<i>– et forsøk på å beskrive det prinsipielle</i>	
1	Innledning, problemstilling	300
2	Utgangspunkter om forbudskompetansens rekkevidde	301
3	De opprinnelige diskusjonene om forbudskompetansens rekkevidde – en liten odysse	303
3.1	Ved avreise – arbeidstvistlovene av 2012 og 1927	303
3.2	De første avtaleløsningene og lovforslagene: ingen forbudskompetanse – bare arbeidsstansforbud	304
3.3	Fra arbeidsstansforbud til betinget forbudsplikt	306
4	Hjemad igjen	309
	Litteratur	311
	Rettspraksis	331
	Stikkordregister	339